

POSTANOWIENIE

10 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 10 grudnia 2024 r. w Warszawie
zażalenia Skarbu Państwa-Dyrektora Zakładu Karnego w Cieszynie
na wyrok Sądu Okręgowego w Bielsku-Białej
z 16 stycznia 2024 r., II Ca 1067/23,
w sprawie z powództwa S. K.
przeciwko Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Zakładu Karnego w Cieszynie
o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o
kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem 18 sierpnia 2023 r. Sąd Rejonowy w Cieszynie oddalił powództwo S. K. przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Zakładu Karnego w Cieszynie o zapłatę i orzekł o kosztach postępowania.

Wyrokiem z 16 stycznia 2024 r. Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie od dnia 14 lipca 2023 r. i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Cieszynie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy wskazał, że postępowanie przed Sądem Rejonowym było dotknięte nieważnością na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. W ocenie Sądu

odwoławczego doszło do naruszenia prawa powoda do obrony swych praw w wyniku uniemożliwienia - wskutek uchybień procesowych Sądu pierwszej instancji - złożenia zeznań w sprawie i udziału w dwóch ostatnich terminach rozprawy. Sąd Rejonowy dopuścił bowiem dowód z przesłuchania powoda, a wezwanie celem przesłuchania przesłano powodowi do Zakładu Karnego w T. (k. 195), skąd przesyłka pocztowa wróciła do sądu z adnotacją o niedoręczeniu wezwania, gdyż adresat przebywa w Zakładzie Karnym w J.. Na kolejne terminy rozprawy wyznaczonej celem przesłuchania powoda sąd wyzwał powoda na wskazany adres miejsca stałego zamieszkania, gdzie nie zostały one odebrane po dwukrotnym awizowaniu (k. 204, 208). Sąd Okręgowy podkreślił, że w aktach sprawy brak informacji o tym, że powód został zwolniony z zakładu karnego i udał się pod adres zamieszkania, na który kierowane były do niego wezwania. Powyższe uchybienia w zakresie sposobu doręczenia powodowi wezwań na rozprawę celem przesłuchania doprowadziły ostatecznie do pominięcia przez sąd dowodu z przesłuchania powoda, a w konsekwencji pozbawienia powoda możliwości obrony swych praw w wyniku naruszenia przepisów o doręczeniach, powodujących, że powód nie mógł uczestniczyć w rozprawie, na którą został wezwany do osobistego stawiennictwa.

Pozwany wniósł zażalenie, w którym zarzucił naruszenie art. 386 § 2 w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. przez niewłaściwą ocenę prawną i przyjęcie, że Sąd Rejonowy dopuścił się uchybienia, które skutkowało pozbawieniem powoda możliwości obrony jego praw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecnictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, że przewidziane w art. 379 pkt 5 k.p.c. pozbawienie strony możliwości obrony jej praw polega na tym, że strona na skutek wadliwości działań procesowych sądu lub strony przeciwnej nie brała udziału w całym postępowaniu lub jego znacznej części, jeżeli skutki tych wadliwości nie mogły być usunięte na następnych terminach rozprawy przed wydaniem wyroku w danej instancji. Ocena zaistnienia takiej sytuacji procesowej powinna być dokonywana w kontekście okoliczności konkretnej sprawy. Chodzi

jednak tylko o wypadki rzeczywistego pozbawienia możliwości obrony, którego skutkiem było niedziałanie strony w postępowaniu.

O pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw przesądza kumulatywne wystąpienie trzech okoliczności: naruszenia przez sąd przepisów procesowych będących źródłem uprawnień strony, wpływu tego uchybienia na wyłączenie możliwości działania strony w postępowaniu oraz niemożności obrony swych praw w postępowaniu w następstwie wystąpienia obu uprzednio wymienionych okoliczności. Nie dochodzi do nieważności postępowania, gdy mimo naruszenia przez sąd przepisów postępowania strona podjęła czynności w procesie (zob. wyroki SN z: 15 października 2015 r., II CSK 690/14; 1 marca 2017 r., IV CSK 350/26; 19 lutego 2021 r., III CSKP 31/21). Innymi słowy, aby pozbawienie strony możliwości obrony swych praw mogło stanowić przyczynę nieważności, musi być całkowite i w sposób bezwzględny wyłączyć możliwość obrony (zob. orzeczenie SN z 21 czerwca 1961 r., 3 CR 953/60, NP 1962 nr 1, s. 117, z glosą W. Siedleckiego).

Analiza akt sprawy nie pozwala przyjąć, że postępowanie przed Sądem pierwszej instancji było dotknięte wyżej opisaną wadliwością.

Po pierwsze, nie można zgodzić się z twierdzeniem Sądu Okręgowego, że Sąd Rejonowy nieprawidłowo zawiadomił powoda o terminie posiedzenia, na którym miał być przesłuchany. Zgodnie z Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 7 maja 2015 r. w sprawie udostępnienia sądom powszechnym oraz Sądowi Najwyższemu danych z Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności (Dz. Urz. MS z 2015, poz. 157), Centralny Zarząd Służby Więziennej umożliwia sądom powszechnym dostęp do danych podlegających udostępnieniu we wskazanej wyżej bazie danych w zakresie określonym w załączniku do zarządzenia (m.in. adres zamieszkania, deklarowany adres po zwolnieniu z jednostki penitencjarnej, informacje o aktualnym statusie ewidencyjnym czy okresy wykonywania kary). Analiza danych zawartych we wspomnianej bazie wskazuje bez wątpienia, że procedowanie Sądu Rejonowego było prawidłowe, skoro powód opuścił Zakład Karny w J. w dniu 14 kwietnia 2023 r., deklarując przy zwolnieniu adres zamieszkania przy ul. [...] w S., i na taki właśnie adres w dniu 14 lipca 2023 r. zostało do powoda wysłane wezwanie do

stawiennictwa na rozprawę w dniu 18 sierpnia 2023 r.

Niezależnie od powyższych uwag należy wskazać, że w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji powód był zastępowany przez zawodowego pełnomocnika, który składał pisma procesowe w imieniu powoda (np. pismo procesowe zawierające ostateczne sprecyzowanie wniosków dowodowych, k. 174, oraz wykonanie zobowiązania Sądu dotyczące podania danych adresowych jednego ze świadków, k. 192), przy czym pełnomocnik ten nie stawiał się na żaden z terminów rozprawy pomimo prawidłowego zawiadomienia (protokoły rozpraw, k. 182, k. 196, k. 209). W świetle powyższych ustaleń należy dojść do wniosku, że postępowanie przed Sądem Rejonowym nie było dotknięte przyczyną nieważności z art. 379 pkt 5 k.p.c.

Z tych względów orzeczono jak wyżej.

[SOP]

[a.ł]